

ПРИРОДА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ЧАСТИНОЮ 6 СТАТТІ 111-1 КК УКРАЇНИ

Крот Марина Анатоліївна

аспірантка

Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності

імені академіка В. В. Сташиса

Національної академії правових наук України

м. Харків, Україна

Прогрес у сфері комунікацій безумовно неоціненний, він несе у собі низку переваг, але, водночас, містить і негативний контекст, що має наслідком певні ризики. Сьогодні ми можемо бачити, як за допомогою новітніх технологій у цій галузі можуть бути спровоковані політичні кризи, поставати глобальні виклики, виникати внутрішні та міжнародні протистояння тощо. Комунікаційний прогрес нерозривно пов'язаний з інформаційною діяльністю, яка за певних обставин може нести небяжку загрозу у сучасному світі.

В умовах сьогоденнішніх українських реалій інформаційна діяльність може мати специфічне спрямовування – створення передумов для утвердження окупаційної влади та закладення основ, які у подальшому сприятимуть її утвердженню та безперешкодному функціонуванню. Адже, теперішні умови ведення війни передбачають не лише збройний конфлікт, а й інші форми протистоянь, зокрема, інформаційного.

Усвідомлюючи загрозу, яку може створити співпраця з ворогом в інформаційній сфері, законодавець ввів до закону про кримінальну відповідальність поняття інформаційної діяльності, а також окреслив її спрямованість – підтримка держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України (ч. 6 ст. 111-1 КК України).

Насамперед варто вказати, що ключовим інструментом у такій діяльності є інформація. Вона є засобом, яка активно використовується ворогом на шкоду територіальній цілісності та державному суверенітету України. Зміст поняття «інформація» є багатоаспектним та знаходить свій вияв як у філософських категоріях, так і у правовому полі.

Вітчизняне законодавство містить не один десяток визначень терміну «інформація», її зміст залежить від сфери правовідносин, який регулює відповідний нормативно-правовий акт, серед них відносини у сфері захисту економічної конкуренції, телекомунікацій, цивільного обороту тощо.

Відображення всіх законодавчих визначень видається недоречним, тому зазначимо це поняття у розумінні профільного джерела – Закону України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII, де вказано, що інформація – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [1].

Крім того, доктрина також містить значні напрацювання з цього приводу. На думку В. Речицького інформація – це кількість непередбачуваного (нового) у повідомленні, що має сенс і поширюється від одного суб'єкта інформаційних відношень до іншого, причому повний ефект передачі інформації залежить від засобів та можливостей її тлумачення і прочитання автором, ретранслятором і адресатом [2, с. 87].

В енциклопедичних джерелах зазначено, що інформація – це зафіксовані в документній формі або публічно виголошені відомості про події та явища в суспільстві, державі, довіллі, які людина сприймає безпосередньо за допомогою власних органів чуття чи спеціальних пристроїв як віддзеркалення фактів матеріального або духовного світу в процесі використання різних каналів комунікації, включно із засобами масової інформації, текстовими, вербальними повідомленнями; джерелом інформації є також взаємодія з природою [3].

Визначивши поняття предмету інформаційної діяльності, слід розкрити сутність інформаційної діяльності у контексті ч. 6 ст. 111-1 КК України.

У п. 3 примітки до ст. 111-1 КК України законодавцем перераховано діяння, які на його думку, є суспільно небезпечними і загрожують інформаційній безпеці – створення, збирання, одержання, зберігання, використання та поширення відповідної інформації. Варто відмітити, що будь-яке діяння, перераховане у примітці аналізованої статті, є альтернативним, тому для притягнення до кримінальної відповідальності за цією частиною достатньо вчинення хоча б одного з них.

Указані діяння вчинюються, як правило, фізичними діями, що полягають у використанні мускульної, фізичної сили для вчинення кримінально протиправного діяння та передбачають зміну фізичної сфери матеріальних предметів (їх кількісної та/або якісної характеристики). Ці діяння є інформаційними з огляду на те, що їхнім предметом є саме інформація [4, с. 225].

З цього переліку є два винятки, які вчиняються у пасивній формі – одержання і зберігання інформації. Ці діяння не вимагають вчинення будь-яких активних дій та містять ознаки триваючого кримінального правопорушення.

У юридичній літературі під інформаційною діяльністю розуміють специфічну професійну, політичну чи громадську діяльність відповідних суб'єктів, яка полягає в: а) інформаційній взаємодії з органами влади, об'єднаннями громадян, юридичними та фізичними особами;

б) створенні та організації доступу до публічної інформації; в) впорядкуванні інформаційних ресурсів; г) формуванні інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, засобів зв'язку та засобів інформаційної безпеки [5, с. 139].

Інформаційна діяльність – це діяльність, спрямована на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб та держави, реалізується через інформаційні процеси, які охоплюють виробництво, поширення, пошук, одержання, споживання, зберігання інформації та утворюють інформаційні продукти і впорядковані інформаційні ресурси, а також через формування інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, засобів зв'язку та засобів інформаційної безпеки [6, с. 81].

Слід враховувати, що за ч. 6 ст. 111-1 КК України кримінально караною діяльністю є не будь-яка інформаційна діяльність, а лише та, яка здійснюється у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією.

Предбачений у частині шостій нової статті склад кримінального правопорушення за своєю конструкцією є формальними, тобто визнається закінченим з моменту вчинення одного з перелічених у примітці до ч. 6 ст. 111-1 КК України видів інформаційної діяльності. Настання певного суспільно небезпечного наслідку не є обов'язковою ознакою.

Отже, можна дійти висновку, що в умовах сьогодишніх реалій воєнного стану в Україні захист національної безпеки України, її незалежності, суверенітету, територіальної цілісності, основ конституційного ладу вимагає активного використання набутого арсеналу кримінально-правової теорії, кримінального законодавства та практики його застосування щодо протидії та запобігання кримінальним правопорушенням проти основ національної безпеки України. Серед них особливої уваги вимагає дослідження норм-новел, а також врахування рівня розвитку новітніх технологій.

Література:

1. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 08.12.2025).

2. Речицький В.В. Конституційне АБВ. Харків. ТОВ «Видавництво «Права людини». 2016. 408 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12245/1/Rechyskyi_Constitutional_ABC_2016.pdf (дата звернення: 08.12.2025).

3. Українська бібліотечна енциклопедія. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 09.12.2025).

4. Колабораціонізм на тимчасово окупованих територіях: проблеми правової оцінки, гарантування прав і свобод людини та реінтеграції територій : монографія / [М. А. Рубашенко, І. В. Яковюк, Н. В. Шульженко, О. В. Зайцев, С. О. Харитонов] ; за наук. ред. М. А. Рубашенка ; Нац. фонд дослідж. України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. 576 с.

5. Злочинна колаборація в умовах збройної агресії: практич. порадник з кримінально-правової оцінки та розмежування / за заг. ред. В. В. Малюка. Київ : Алерта, 2023. 312 с.

6. Дорогих С. О. Сутність та визначення понять «Інформаційна діяльність» та «Інформаційна діяльність органів влади». *Інформація і право*. 2013. № 3(9). С. 74–82. URL: <https://ippi.org.ua/sites/default/files/13dsodov.pdf> (дата звернення: 09.12.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-582-5-44>

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПЕРЕВІРКИ ЯК ЕТАПУ ПРОВЕДЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ВІДКРИТИХ ЦИФРОВИХ ДАНИХ: ВИМОГИ ПРОТОКОЛУ БЕРКЛІ

Маркіна Анна Валеріївна

*аспірантка кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Одним з етапів розслідування з використанням даних з відкритих джерел, відповідно до Протоколу Берклі, є перевірка отриманої інформації, яка становить процес визначення надійності її джерел, що існують онлайн, і змісту та може здійснюватися як під час аналізу всіх джерел, у тому числі закритих і конфіденційних (у цьому випадку вона становить частину такого аналізу), так і мати самостійний характер та проводитися виключно стосовно відкритих джерел.

Як процес визначення надійності інформації, отриманої з відкритих джерел, та її змісту, перевірка характеризується притаманною їй структурою, що знаходить відображення у Протоколі Берклі як сукупність відокремлених, але водночас взаємопов'язаних і взаємоузгоджених елементів (етапів). Так, згідно з п. 176 Протоколу Берклі, перевірка поділяється на три окремі чинники: джерело, цифровий об'єкт або файл і зміст, які потрібно розглядати сукупно та порівнювати на предмет